

دانشگاه هرمزگان
وزارت آموزش و پرورش
انگاره کل آموزش و پرورش استان هرمزگان
معاونت آموزش و پرورش شهرستان میناب

Third National Conference on Professional Research in Psychology and Counseling

سومین همایش ملی پژوهش های حرفه ای در روانشناسی و مشاوره

نقش آموزش و پرورش در تحقق جامعه مدنی

حوریه نیکوبخت^۱، حکیمه احمدی^۲

^۱دانشجوی کارشناسی دبیری علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان

^۲دانشجوی کارشناسی دبیری علوم اجتماعی دانشگاه فرهنگیان

چکیده

با توجه به نیاز هر جامعه ای به داشتن نهادهای مدنی به علت تربیت شهروند مسئول و ایجاد نظم در جامعه و بسیاری دیگر از امتیازات آن برای جامعه، در این مقاله سعی بر آن شده است که مفهوم جامع و کاملی از جامعه مدنی ارائه شود در ادامه به بررسی مفهوم جامعه ی مدنی از دیدگاه اندیشمندان اشاره کرده ایم. با توجه به این که در این مقاله نقش آموزش و پرورش را در تحقق جامعه ی مدنی بررسی کرده ایم، بنابراین لازم دیدیم که موارد - ویژگی های جامعه ی مدنی، مولفه های اصلی آن، موانع تحقق جامعه ی مدنی در کشور و چالش ها را در متن مقاله بگنجانیم و در آخر دلایل شکل نگرفتن و کم رنگ بودن نهادهای مدنی در آموزش و پرورش را روشن ساخته و نقش آموزش و پرورش رادر ایجاد و تقویت این نهادها در نظام آموزشی بررسی نموده ایم .

کلمات کلیدی: نهاد، جامعه مدنی، آموزش و پرورش، مفهوم جامعه مدنی، تحقق جامعه مدنی

۱. مقدمه

امروزه گستردگی معنایی و تعاریف متعدد جامعه ی مدنی موجب شده نتوان در این باره به تعریفی جامع و مانع که مورد توافق همگان باشد دست یافت. همین ویژگی باعث شده تا در ایران برخی جامعه ی مدنی را معادل جامعه ی غربی تلقی نمایند و برخی دیگر با تغییر و تعبیری برخاسته از مفاهیم مذهبی، آن را جامعه ی مدنی دینی قلمداد کرده و یا به عبارتی از تحقق آن در یک نظام اسلامی سخن به میان آورند. بنابراین وجود تفاوت و گاه تشدّد عقاید صاحب نظران درباره ی جامعه ی مدنی موجب شده اختلافات و چالشهای جدی بر سر مسأله ی جامعه ی مدنی و تثبیت ویژگی های آن در جامعه ی کنونی ما به وجود آید. به عبارت بهتر اگرچه کشور ما به لحاظ تمدن و مدنیت دارای سابقه ای چند هزارساله است اما با توجه به مفهوم امروزی جامعه ی مدنی که بر نظام دموکراسی و استلزاماتش یعنی نظامی که مبتنی بر قانون و قراردادهای اجتماعی پایه گذاری شده است ، باید سابقه ای دست کم صدساله را برای آن تصوّر کرد. زیرا به طور کلی مفهوم جامعه ی مدنی محصول تفکر و اندیشه غربی است که ورود آن به ایران را باید همان زمانی دانست که ایران در معرض و هجوم اندیشه های غربی قرار گرفت- جستجو کرد. در این دوره است که جوانه های تحقق جامعه ی مدنی و برخورداری از مزایایی چون مجلس و تکثر فکری در ایران به وجود می آید و آگاهی جامعه نسبت به مطالبات، خود جلوه ای تازه پیدا می کند. بر این اساس ما برآنیم تا با تحقیقی به نقش آموزش و پرورش در تحقق جامعه ی مدنی در ایران دست یابیم.

۲. مفهوم جامعه ی مدنی از دیدگاه اندیشمندان

هگل شاید نخستین اندیشمندی باشد که راجع به وصف و کار کرد جامعه مدنی اظهار نظر کرده است. به نظر او جامعه مدنی به مثابه نظام بازار است که مبادله کالا و کار در آن صورت می پذیرد. (چلبی، ۱۳۸۸)